

Motion till riksdagen 2025/26:2025

av **Johanna Rantsi (M)**

Stärkning av särskilt begåvade elevers rätt till utveckling

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en nationell strategi och nationell handlingsplan för att utveckla och främja särskilt begåvade elevers lärande och mående och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Alla elever ska utmanas i skolan och alla elever ska få möjlighet att nå sin fulla potential. Trots det hamnar särskilt begåvade elever ofta i skymundan. Givetvis behöver elever med svårigheter och därmed behov av särskilt stöd och speciella anpassningar fortsatt få detta. Men särskilt begåvade elever och högpresterande elever har samma rätt att få nå sin fulla potential som vilken annan elev som helst.

I granskningar 2014 och 2018 konstaterar Skolinspektionen att det ofta saknas verktyg och strategier för att stimulera särskilt begåvade elever och att det finns stora brister gällande ledning och stimulans för dessa i skolan. Alla elevers möjlighet till utveckling bör stärkas. Lika väl som elever i behov av särskilt stöd har rätt till åtgärdsprogram så borde samma motsvarighet gälla särskilt begåvade elever och deras utmaningar och stimulans.

Definitionen av särskilt begåvade elever är inte helt fastställd, men enligt Skolverkets definition är det de fem procent av eleverna som har högst IQ, men det kan också definieras som de fem procent av eleverna som har högst inlärningspotential i ett eller flera ämnen. Dessa ska inte förväxlas med högpresterande elever. Många gånger presterar de särskilt begåvade eleverna bra i skolan, men det är inte heller ovanligt att det finns svårigheter. Ofta har en längre tids understimulans resulterat i en motvilja att gå till skolan liksom det ibland kan finnas funktionsvariationer i bakgrunden. Understimulans kan bidra till psykisk ohälsa i denna elevgrupp. En vilja att ”passa in”

bland klasskamrater kan göra att de presterar på en lägre nivå. Understimulans gör skolarbete enligt dem meningslöst och tråkigt och detta kan bidra till utåtagerande beteende, att eleven ”släcker ner” och försvinner i sig själv såväl som ordningsstörande beteende för att få uppmärksamhet och ett uttryck för psykiskt dåligt mående. Det finns även ett stort mörkertal då många elever går igenom hela sin skoltid utan att deras begåvning noteras. Problematiken enligt ovan har i många år lyfts fram av föreningar såsom Filurum, Tankesällskapet, Mensa GCP, Begåvade Unga i Sverige och Riksförbundet för särskild begåvning.

Flera kommuner runt om i landet har tagit fram egna handlingsplaner för att utveckla och främja även särskilt begåvade elevers lärande och mående. Men långt ifrån alla har det. Läget om hur andra huvudmän arbetar med frågan är också varierande. Huvudmäns beprövade erfarenhet bör tas tillvara.

För att leva upp till skollagens skrivning att

Alla barn och elever i samtliga skolformer och i fritidshemmet ska ges den ledning och stimulans som de behöver i sitt lärande och sin personliga utveckling för att de utifrån sina egna förutsättningar ska kunna utvecklas så långt som möjligt enligt utbildningens mål. [...]

Elever som lätt uppfyller de betygskriterier eller kriterier för bedömning av kunskaper som minst ska uppfyllas ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling. (skollagen 3 kap § 2)

bör det tas fram en nationell strategi och i senare skede även en nationell handlingsplan utifrån beprövad erfarenhet och forskning om hur skolhuvudmän, skolor och lärare bör förhålla sig till och på ett bättre sätt stimulera och utmana särskilt begåvade elever i svenska skolor. Denna bör utgå ifrån och komplettera Skolverkets stödmaterial för särskilt begåvade elever från 2015 och regeringens promemoria från 2022 om att elever ska få läsa i snabbare takt och på högre nivå. Ett annat viktigt underlag är arbetet i de länder som kommit längre än Sverige på området som Sverige kan inspireras av.

Riksdagen bör ställa sig bakom det som anförs i motionen om att se över möjligheten att ge Skolverket i uppdrag att ta fram en nationell strategi och nationell handlingsplan för att utveckla och främja särskilt begåvade elevers lärande och mående.

Johanna Rantsi (M)